

ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ

Τρία σενάρια για ΑΕΠ, έλλειμμα, δημόσιο χρέος και απασχόληση

1. ΑΕΠ

Το Ελληνικό Δημοσιονομικό Συμβούλιο επεξεργάστηκε τρία διαφορετικά σενάρια για την έκταση της ύφεσης το 2020. Τα σενάρια αυτά στηρίζονται σε τρεις πιθανές εκδοχές εξέλιξης της πανδημίας: α) επιστροφή στη «νέα» κανονικότητα, με ύφεση του επιδημιολογικού φαινομένου, β) αργή επανεκκίνηση της οικονομίας με ενδεχόμενες ήπιες εξάρσεις της επιδημίας γ) αργή επανεκκίνηση της οικονομίας με αναζωπυρώσεις της πανδημίας που μπορεί να απαιτήσουν νέα μέτρα προσωρινού όμως χαρακτήρα.¹ Επιπλέον, σημαντική επίδραση στις μακροοικονομικές εξελίξεις θα έχει η συμπεριφορά των καταναλωτών και των επιχειρήσεων, έστω και αν υπάρξει ύφεση του επιδημιολογικού φαινομένου. Ένα γενικευμένο κλίμα αβεβαιότητας και ανασφάλειας θα αποτελέσει πρόσκομμα στην ανάκαμψη της οικονομίας.

Τα διαθέσιμα στοιχεία από το Μάρτιο και μετά (μακροοικονομικοί, χρηματοπιστωτικοί δείκτες, δείκτες οικονομικής συγκυρίας) συγκλίνουν στην ένδειξη μίας πρωτοφανούς διαταραχής. Επιπλέον τα στοιχεία του ΑΕΠ Α' τριμήνου είναι αρνητικά έστω και αν οι επιπτώσεις της πανδημίας άρχισαν να διαφαίνονται μόνο από τα μέσα Μαρτίου και έπειτα, δηλαδή οι αρνητικές επιδράσεις αφορούσαν μόνο δύο εβδομάδες για ολόκληρο το τρίμηνο.

Πάντως η ελληνική οικονομία φαίνεται ότι θα πληγεί με ιδιαίτερη σφοδρότητα λόγω: α) της μεγάλης, σχετικά, εξάρτησής της από τουρισμό και μεταφορές, β) της διάρθρωσής της, η οποία χαρακτηρίζεται από μικρού μεγέθους επιχειρήσεις με μικρά περιθώρια αντίδρασης σε καταστάσεις περιστολής της οικονομικής δραστηριότητας και γ) την υψηλή, σχετικά, προστιθέμενη αξία κλάδων όπως «διαχείριση ακίνητης περιουσίας» «χονδρικό, λιανικό εμπόριο...υπηρεσίες εστίασης...», «τέχνες διασκέδαση και ψυχαγωγία» κλπ οι οποίοι πλήττονται άμεσα και ισχυρά λόγω του κανόνα των αυξημένων κοινωνικών αποστάσεων που επιβάλλουν οι προδιαγραφές προστασίας έναντι της επιμόλυνσης από τον COVID-19².

Πίνακας 1: Προβλέψεις για το ΑΕΠ 2020 (μεταβολή σε σχέση με το 2019, σε σταθερές τιμές 2010)

	Σενάριο 1	Σενάριο 2	Σενάριο 3
ΑΕΠ	-5,1%	-7,3%	-9,8%

Πηγή: Υπολογισμοί ΕΔΣ

¹ Δεν έχουν πραγματοποιηθεί προβλέψεις για ένα ακραίο σενάριο μεγάλης αναζωπύρωσης της επιδημίας στην Ελλάδα. Σε ένα τέτοιο ενδεχόμενο οι αρνητικές επιπτώσεις στην οικονομία θα ήταν ισχυρές και οι προβλέψεις για αυτές θα ήταν εξαιρετικά αβέβαιες.

² Σε αντίστοιχο συμπέρασμα καταλήγει και πρόσφατη μελέτη του ΟΟΣΑ (βλ. Κεφ. II/1 ενότητα Εαρινής Έκθεσης 2020) όπου εκτιμά ότι η Ελλάδα θα επηρεαστεί πιο αρνητικά ανάμεσα σε 48 αναπτυγμένες και αναπτυσσόμενες οικονομίες που συμπεριλαμβάνει η μελέτη.

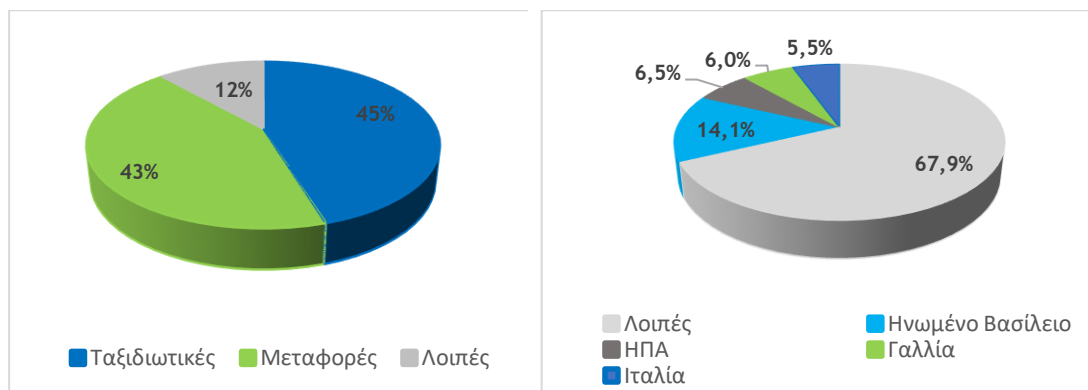

Τη μεγαλύτερη αρνητική επίπτωση εκτιμάται ότι θα την επιφέρει η πτώση της ιδιωτικής κατανάλωσης, λόγω της υψηλής συμμετοχής της στη διαμόρφωση του ΑΕΠ. Η περιστολή της οικονομικής δραστηριότητας και οι παρεπόμενες απώλειες σε εισοδήματα όπως και αυτή καθευτή, η ανασφάλεια την οποία προκαλεί η φύση της κρίσης στους καταναλωτές είναι επόμενο να πλήξουν ιδιαίτερα την ιδιωτική κατανάλωση. Είναι ενδεικτικό ότι ο δείκτης PMI, ο οποίος στη Ελλάδα παρουσιάζει υψηλή συσχέτιση με την ιδιωτική κατανάλωση, κατέγραψε τον Μάρτιο και τον Απρίλιο μείωση κατά 22,3% και 47,9% σε ετήσια βάση³.

Σε δύο από τα τρία σενάρια, οι επενδύσεις εκτιμάται ότι θα μειωθούν σχετικά λίγο, ενώ στο σενάριο 3 η πρόβλεψη αφορά σε μεγάλη πτώση. Η κατηγορία επενδύσεων που εκτιμάται ότι θα πληγεί περισσότερο είναι η κατηγορία «μεταφορικός εξοπλισμός».

Μεγάλη αρνητική επίδραση εκτιμάται ότι θα έχει και το ισοζύγιο αγαθών και υπηρεσιών, του οποίου το έλλειμμα μπορεί να προκαλέσει μείωση στο ΑΕΠ μέχρι και 2,7 ποσοστιαίες μονάδες. Είναι ενδεικτικό (Διάγραμμα 1) ότι οι τουριστικές εισπράξεις και οι εισπράξεις από μεταφορές αφορούν στο 88% του συνόλου των εισπράξεων στο ισοζύγιο υπηρεσιών. Ειδικότερα σε ότι αφορά τις τουριστικές εισπράξεις, σημειώνεται ότι στις πρώτες θέσεις συγκαταλέγονται αυτές από κατοίκους χωρών που έχουν πληγεί ισχυρά από την πανδημία (ΗΒ, ΗΠΑ, Γαλλία, Ιταλία). Κομβικής σημασίας για την τελική επίδραση του ισοζυγίου στο ΑΕΠ έχει η τελική διαμόρφωση του ύψους των εισαγωγών οι οποίες θα μειωθούν επίσης, λόγω της μείωσης του διαθέσιμου εισοδήματος.

Διάγραμμα 1: Εισπράξεις Ισοζυγίου Υπηρεσιών ανά κατηγορία και τουριστικές εισπράξεις ανά χώρα προέλευσης 2019

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος

³ Βλ. Κεφάλαιο II/Ενότητα 1.1.4 Εαρινής Έκθεσης 2020

2. Δημοσιονομικό Έλλειμμα και Δημόσιο Χρέος

Ο συνδυασμός μεγάλης ύφεσης με την αναπόφευκτα επεκτατική δημοσιονομική πολιτική αναμένεται να επηρεάσει σημαντικά και, βεβαίως, αρνητικά το δημοσιονομικό αποτέλεσμα του τρέχοντος έτους. Με βάση τα τρία σενάρια για το βάθος της ύφεσης, πραγματοποιήθηκαν εκτιμήσεις για το ισοζύγιο της γενικής κυβέρνησης και το πρωτογενές αποτέλεσμα (Πίνακας 2).

Πίνακας 2: Προβλέψεις για το δημοσιονομικό αποτέλεσμα κατά ESA 2020

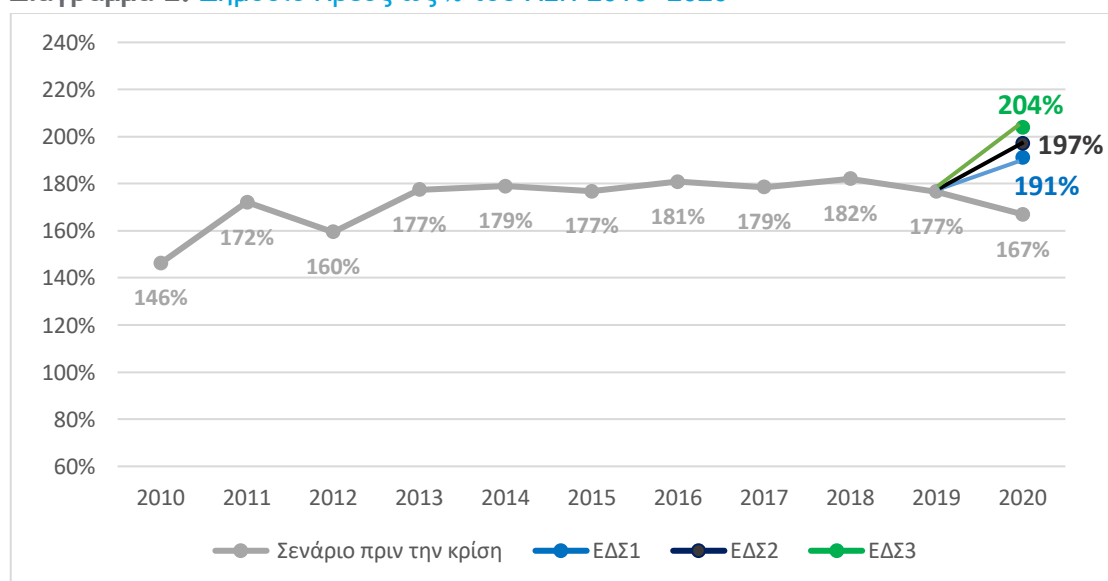
	Σενάριο 1	Σενάριο 2	Σενάριο 3
Ισοζύγιο ΓΚ	- 9.647	- 11.352	- 13.731
ως % του ΑΕΠ	-5,4%	-6,5%	-8,1%
Τόκοι	5.500	5.500	5.500
ως % του ΑΕΠ	-3,1%	-3,2%	-3,3%
Πρωτογενές Αποτέλεσμα	4.147	5.852	8.231
ως % του ΑΕΠ	-2,3%	-3,3%	-4,8%
ΑΕΠ	177.938	173.813	169.125

Πηγή: Υπολογισμοί ΕΔΣ

Σύμφωνα με τις παραπάνω εκτιμήσεις, το 2020 το ισοζύγιο Γενικής Κυβέρνησης θα εμφανίσει υψηλό έλλειμμα το οποίο είναι πιθανό ότι θα κυμαίνεται από -5,4 έως -8,1% του ΑΕΠ. Αντίστοιχα το πρωτογενές έλλειμμα θα διαμορφωθεί σε επίπεδα που αντιστοιχούν από -2,3% έως -4,8% του ΑΕΠ.

Συνακόλουθα εκτιμάται ότι θα υπάρξει σημαντική επιβάρυνση στο ελληνικό δημόσιο χρέος το οποίο μπορεί να διαμορφωθεί στο 204% του ΑΕΠ το 2020 (σενάριο 3). Σε κάθε περίπτωση είναι βέβαιο ότι ο λόγος δημοσίου χρέους προς το ΑΕΠ θα επιδεινωθεί σημαντικά κατά 14 έως και 27 ποσοστιαίες μονάδες το 2020 σε σχέση με το 2019, λόγω της επίδρασης που θα έχει σε αυτό τόσο ο πρόσθετος δανεισμός λόγω του αυξημένου δημοσίου ελλείμματος όσο και η πτώση του ονομαστικού ΑΕΠ.

Διάγραμμα 2: Δημόσιο Χρέος ως % του ΑΕΠ 2010- 2020*

Πηγή: Υπουργείο Οικονομικών και υπολογισμοί ΕΔΣ

* Για το 2020 αναφέρονται εκτιμήσεις για τις οποίες γίνεται η υπόθεση χρηματοδότησης του ελλείμματος εξολοκλήρου με νέο δανεισμό.

Εκτιμάται ότι οι χρηματοδοτικές ανάγκες που είναι πιθανό να δημιουργηθούν θα ξεπεράσουν τα 16 δισ. ευρώ, εξ αυτών 3 δισ. ευρώ αφορούν σε μετακύλιση υφιστάμενων δανειακών υποχρεώσεων που λήγουν εντός του 2020, ενώ τα υπόλοιπα θα προκύψουν από το φετινό έλλειμμα.

3. Απασχόληση/Ανεργία

Οι αρνητικές συνέπειες της κρίσης στην απασχόληση και την ανεργία είναι αναμενόμενες, η εκτίμηση, ωστόσο της έκτασης αυτών των συνεπειών συνιστά δύσκολη άσκηση.

Από τη μία πλευρά, ορισμένα χαρακτηριστικά της δομής της απασχόλησης στην Ελλάδα προκαλούν βάσιμες ανησυχίες πως οι συνέπειες της κρίσης θα είναι ιδιαίτερα έντονες, διότι οι κλάδοι που πλήττονται περισσότερο συγκεντρώνουν σημαντικό τμήμα της συνολικής απασχόλησης και αποτελούν τους πιο δυναμικά αναπτυσσόμενους -ως προς την απασχόληση- κλάδους μετά το 2013. Ειδικότερα, οι κλάδοι του εμπορίου, του τουρισμού, των μεταφορών και των τεχνών⁴ το 34,2% του συνόλου των απασχολούμενων το 2019, ενώ κατά την περίοδο 2013-2019 η συνολική απασχόληση σε αυτούς τους κλάδους αυξήθηκε κατά 17,2% σε σύγκριση με 6,6% στους υπόλοιπους κλάδους. Επισημαίνεται ότι τα παραπάνω μεγέθη αφορούν τον ιδιωτικό και τον δημόσιο τομέα μαζί γεγονός που υπογραμμίζει ακόμη περισσότερο τη σημασία τους για την απασχόληση στον ιδιωτικό τομέα.

Από την άλλη μεριά, σειρά κυβερνητικών παρεμβάσεων έχουν ενσωματώσει «ρήτρες απασχόλησης», οι οποίες αναμένεται κατ' αρχήν να συγκρατήσουν τη μείωση της απασχόλησης στην έκταση που οι επιχειρήσεις θα ενταχθούν στο πλαίσιο των κυβερνητικών μέτρων. Σε κάθε περίπτωση όμως η μείωση του συνολικού αριθμού των ωρών απασχόλησης στην οικονομία πρέπει να θεωρηθεί ως δεδομένη. Υπό αυτή την έννοια το ποσοστό απασχόλησης εκφρασμένο σε ισοδύναμο πλήρους απασχόλησης θα μειωθεί σημαντικά.

Λαμβάνοντας υπόψη τα παραπάνω, το ΕΔΣ προχώρησε σε εκτίμηση της απασχόλησης, της ανεργίας και του ποσοστού ανεργίας για τα τρία σενάρια μακροοικονομικών εξελίξεων τα οποία προαναφέρθηκαν.⁵

Όλα τα σενάρια προβλέπουν σημαντική άνοδο του ποσοστού ανεργίας η οποία - αναλόγως του σεναρίου- κυμαίνεται από 3,2% έως 5,8% κατά το τρέχον έτος έναντι του 2019. Σύμφωνα με την εκτίμηση του Υπουργείου Οικονομικών που αποτυπώνεται στο Πρόγραμμα Σταθερότητας 2020 η ανεργία στη συνέχεια, κατά το 2021, θα περιοριστεί σε 16,4% έναντι μιας πρόσκαιρης επιδείνωσης σε 19,9% το 2020. Δεδομένου ότι από το 1981 έως και σήμερα δεν έχει υπάρξει ιστορικό προηγούμενο μείωσης του ποσοστού ανεργίας κατά 3,5% σε ένα έτος η κυβερνητική εκτίμηση για μια τόσο γρήγορη ανάκαμψη στην αγορά εργασίας γεννά επιφυλάξεις.

⁴ Αναφερόμαστε στους κλάδους «Χονδρικό και λιανικό εμπόριο, επισκευή μηχανοκίνητων οχημάτων και μοτοσικλετών», «Δραστηριότητες υπηρεσιών παροχής καταλύματος και εστίασης», «Μεταφορά και αποθήκευση» και «Τέχνες, διασκέδαση και ψυχαγωγία».

⁵ Οι εκτιμήσεις του ΕΔΣ γίνονται βάσει των παραδοχών πως η απασχόληση στο δημόσιο τομέα αυξηθεί κατά 2%, το εργατικό δυναμικό θα μειωθεί κατά 0,2% λόγω της δημογραφικής γήρανσης, ο δείκτης κύκλου εργασιών στο τουριστικό σύμπλεγμα το 2020 θα παρουσιάσει μείωση της τάξης του 29%. Τέλος, δεν έχει σταθμιστεί η επίδραση των κυβερνητικών μέτρων για την απασχόληση.

Πίνακας 3: Εκτίμηση απασχόλησης, ανεργίας και ποσοστού ανεργία βάσει των τριών σεναρίων του ΕΔΣ

	Σενάριο 1	Σενάριο 2	Σενάριο 3
ΑΕΠ	-5,1%	-7,3%	-9,8%
Απασχόληση (σε χιλ.)	3.755 (+/- 0,4%)	3.697 (+/- 0,6%)	3.633 (+/- 0,8%)
Ανεργία (σε χιλ.)	966 (+/- 1,6%)	1.023 (+/- 2,2%)	1.088 (+/- 2,8%)
Ποσοστό ανεργίας	20,5% (+/- 0,35%)	21,7% (+/- 0,5%)	23,1% (+/- 0,65%)
Αύξηση σε σχέση με το ποσοστό ανεργίας του 2019 (17,3%)	3,2%	4,4%	5,8%

Πηγή: Υπολογισμοί ΕΔΣ

Πρώτιστος στόχος της οικονομικής πολιτικής πρέπει να είναι η κατά το δυνατόν μικρότερη αύξηση του ποσοστού ανεργίας, μέσω μέτρων προστασίας της απασχόλησης, έτσι ώστε να ελαχιστοποιηθεί η άμεση αρνητική διαταραχή στην απασχόληση. Κρίσιμο στοιχείο για την, για την αποτελεσματικότητα αυτών των μέτρων είναι η διάρκειά τους. Πρέπει δηλαδή να έχουν επαρκή διάρκεια, ώστε η οικονομική δραστηριότητα να έχει επανέλθει στην προγενέστερη της υγειονομικής κρίσης τροχιά της, όταν τα εν λόγω μέτρα αρθούν. Πρέπει παράλληλα να υπάρξει και η πλήρης σταδιακή άρση των περιορισμών στην οικονομική δραστηριότητα με δεδομένο το υψηλό κόστος για την οικονομία παράταση αυτών. Η 'χρυσή τομή' η οποία πρέπει να εφαρμοστεί αφορά την άρση των περιορισμών στην οικονομική δραστηριότητα με την αναγκαία εφαρμογή ενεργών υγειονομικών πολιτικών αντιμετώπισης της πανδημίας.